Ψηφιακά Δικαιώματα: Από τον Κυβερνοακτιβισμό στον Δρόμο

Αντώνης Μπρούμας

Οι συνεχείς προσπάθειες κρατών και πολυεθνικών του θεάματος για την αστυνόμευση του κυβερνοχώρου και τη συρρίκνωση των ψηφιακών μας δικαιωμάτων κινητοποιούν όλο και περισσότερους ανθρώπους να αντισταθούν και να συγκροτήσουν κοινότητες αγώνων με δράση τόσο στα ψηφιακά μέσα όσο και στο δρόμο. Ένα νεαρό κοινωνικό κίνημα παγκοσμίου βεληνεκούς, απότοκο των συγκρούσεων και των αντιφάσεων της μεταβιομηχανικής κοινωνίας, γεννιέται και γιγαντώνεται σε αρμονική σύνδεση με το σύνολο των λοιπών κινημάτων για την κοινωνική απελευθέρωση. Στη συνείδηση του νέου κινήματος έχει καθιερωθεί η χρήση της σημαίας του «ακέφαλου κοστουμιού» των anonymous στους κυβερνοακτιβισμούς και της μάσκας του Guy Fawkes στις διαδηλώσεις, σύμβολα και τα δύο της ανώνυμης, μαζικής και χωρίς ηγέτες αντίστασης ενάντια στην αυθαιρεσία της εξουσίας.

Τα δίκτυά του πυκνώνουν διαρκώς από χάκερ, χρήστες/προγραμματιστές ελεύθερου λογισμικού, εθισμένους gamers, οπαδούς της ελεύθερης ροής της πληροφορίας, αναγνώστες της sci-fi λογοτεχνίας και των manga, αντιφρονούντες καθεστώτων, υπέρμαχους των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, μέλη διαδικτυακών κοινοτήτων κάθε είδους αλλά και απλούς χρήστες ίντερνετ, δημιουργώντας ένα πλήθος με ικανότητα πολιτικής δράσης αλλά και, την ίδια ώρα, με διατήρηση της ιδιαιτερότητας των επιμέρους φυλών του.

Η πολύμορφη και διεθνοποιημένη δράση των κινημάτων για τα ψηφιακά δικαιώματα σημειώνει ήδη τις πρώτες της ιστορικές νίκες απέναντι στις απόπειρες περίφραξης και ελέγχου των ψηφιακών μέσων από το κονσόρτιο κρατών-κεφαλαίου. Τον Γενάρη, μία οργανωμένη από τα κάτω και παγκόσμιας έκτασης «μαύρη απεργία» (blackout) δεκάδων χιλιάδων ιστοτόπων, μεταξύ αυτών

και εμβληματικών διαδικτυακών κοινοτήτων, όπως η wikipedia και το mozilla, σε συνδυασμό με εκτεταμένους κυβερνοακτιβισμούς από τα πλήθη των anonymous ακύρωσαν την ταυτόχρονη απόπειρα ψήφισης των λογοκριτικών νομοσχεδίων SOPA/PiPA στο Κογκρέσο και τη Γερουσία των ΗΠΑ, τα οποία αρχικά είχαν την υποστήριξη τόσο των Δημοκρατικών όσο και των Ρεπουμπλικανών.

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η υπογραφή από την ΕΕ και 22 κράτη-μέλη της, μεταξύ αυτών και την Ελλάδα, της διεθνούς σύμβασης για την αστυνόμευση των συνόρων αλλά και του διαδικτύου, ονόματι ACTA, προκάλεσε την οργισμένη κάθοδο στο δρόμο εκατοντάδων χιλιάδων Ευρωπαίων πολιτών σε περισσότερες από 200 πόλεις της ηπείρου καθώς και μπαράζ κυβερνοακτιβισμών από τα πλήθη των anonymous και είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή των διαδικασιών υπογραφής από πολλές χώρες, όπως τις Γερμανία, Ολλανδία, Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία, Λιθουανία και Βουλγαρία, καθώς και τη δημόσια τοποθέτηση του προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά της ACTA. Αλλά και στην Ελλάδα παρατηρείται μία αναζωπύρωση των κινητοποιήσεων για ζητήματα ψηφιακών δικαιωμάτων και δημοσιογραφίας των πολιτών τόσο με κυβερνοακτιβισμούς όσο και στο δρόμο, σημάδια που δείχνουν την απαρχή της συγκρότησης μίας εγχώριας κοινότητας αγώνων, ενώ οι πιο σοβαρές απειλές, όπως ο σχεδιαζόμενος τρομονόμος για τα μπλογκ, είναι ακόμη μπροστά μας. Ενδεικτικό δε της δυναμικής του νεαρού κινήματος είναι η αποτύπωση της αλλαγής των συσχετισμών δύναμης, που κομίζει, και σε θεσμικό επίπεδο με τη δημιουργία μονοθεματικών «πειρατικών» κομμάτων σε διάφορες χώρες και την εκπροσώπησή τους στα εθνικά και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι κοινωνικοί αγώνες για τα ψηφιακά δικαιώματα από την ψηφιακή διαμαρτυρία και τον κυβερνοακτιβισμό μέχρι την κάθοδο στον δρόμο δεν αποτελούν ούτε πολυτέλεια ούτε απολιτική αποσπασματικότητα. Τα νέα ψηφιακά μέσα κομίζουν διευρυμένες δυνατότητες και προοπτικές για την ανθρώπινη επικοινωνία, τη συλλογική οργάνωση και την πολιτική δράση. Συντελούν στη μετάλλαξη της δημόσιας σφαίρας των βιομηχανικών κοινωνιών με

τρόπους που ευνοούν την ενίσχυση της θέσης των απελευθερωτικών κινημάτων μέσα στον κοινωνικό ανταγωνισμό. Άλλωστε, πριν από κάθε μεγάλη κοινωνική επανάσταση των προηγούμενων αιώνων παρατηρούνταν αντίστοιχες μεταλλάξεις της δημόσιας σφαίρας, που επέτρεπαν την άνοδο ισχυρών κοινωνικών υποκειμένων – πρωταγωνιστών τέτοιων μετασχηματισμών.

Τα νέα μέσα δημιουργούν καινούργιους όρους και για τη συνεργασία των ανθρώπων, συγκροτώντας κοινά αγαθά και πλούτο στον πυρήνα της βιοπολιτικής παραγωγής, δηλαδή στην κόψη των πιο προηγμένων παραγωγικών τομέων της καπιταλιστικής οικονομίας. Τέλος, οι εξελίξεις στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών καθιστούν δυνατή την ίση πρόσβαση όλων στο σύνολο της ανθρώπινης γνώσης και μνήμης. Αυτό που ακόμη δεν διαθέτουμε είναι το πολιτικο-οικονομικό σύστημα, με το οποίο θα πραγματώσουμε κάτι τέτοιο.

Οι δυνατότητες και οι προοπτικές των νέων μέσων για την κοινωνική απελευθέρωση δεν είναι δεδομένες ούτε πρόκειται να πραγματοποιηθούν με νομοτελειακό τρόπο. Αντίθετα, ισχυρές κοινωνικές δυνάμεις παλεύουν διαρκώς για την ακύρωση και την εξάλειψη τέτοιων δυνατοτήτων όχι μόνο από τα ψηφιακά μέσα αλλά και από τη συλλογική μνήμη και επιχειρούν να διευρύνουν τις αντικοινωνικές χρήσεις της τεχνολογίας, όπως αυτές που συνδέονται με την επιτήρηση. Είναι στο χέρι μας να κάνουμε εμείς τις πολιτικές επιλογές πάνω στις οποίες αναπτύσσονται οι τεχνολογίες του κοινού μας μέλλοντος. Με νέες μορφές πολιτικοποίησης και συλλογικού αγώνα μπορούμε να φέρουμε τα πράγματα σύμμετρα στις επιθυμίες και τις ανάγκες μας. Ως ζωντανό και απερίσπαστο κομμάτι των ευρύτερων αγώνων για την κοινωνική απελευθέρωση, οι αγώνες μας για τα ψηφιακά δικαιώματα είναι αγώνες για την ελευθερία.